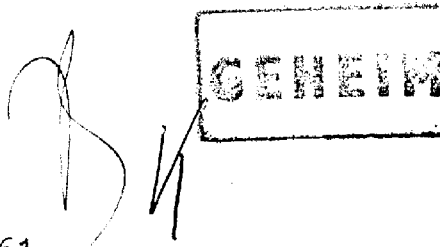

12 juli 1961

U 8472/61 - C 46 - P1/PS9.

Land: Frankrijk. *FA 10076/117*

Onderwerp: De situatie in het Franse leger en de
mogelijkheid van een nieuwe putsch.

Referenties:

Datum van
waarneming: Tweede week juli 1961.

Bron: Betrouwbaar, met goede contacten in Franse
politieke en ex-militaire kringen.

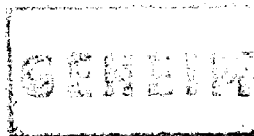
Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

'S-GRAVENHAGE.

Frankrijk

DE SITUATIE IN HET FRANSE LEGER EN DE MOGELIJKHEID
VAN EEN NIEUWE PUTSCH

Zoals tijdens de laatste putsch van medio april j.l. duidelijk naar voren kwam, zijn in het leger twee groepen te onderscheiden: de beroeps-officieren en de dienstplichtigen. Aangenomen mag worden, dat tijdens de putsch ongeveer 80% van de beroepsofficieren met hun hart bij CHALLE waren. Deze officieren zijn door verschillende rechtse ideologieën beïnvloed, en de fascistische ideeën van MAURRAS (Action Française) hebben nog invloed op hen. Ook treft men bij hen dwendend missionaire, anti-communistische gevoelens aan, die te vergelijken zijn met die welke MACCARTHY in de Verenigde Staten wist op te wekken.

Op de militaire academies leeft onder de kadetten de idee, dat de militaire dictatuur de enig juiste bestuursvorm voor Frankrijk is. Tijdens de vier bewogen dagen gedurende de putsch kwam het op verschillende academies tot incidenten, vooral wanneer de generaal-directeur een loyale houding ten aanzien van De GAULLE proclameerde.

De zaak wordt nog gecompliceerder door het feit dat het merendeel der officieren ongeschikt is voor het moderne type leger dat De GAULLE thans voor ogen staat.

Hiertegenover staat de houding van de dienstplichtigen, die loyaal zijn ten opzichte van het wettige gezag van De GAULLE. Hun houding was tijdens de putsch een grote verrassing voor de officieren. Er is een gespannenheid tussen beide ontstaan,

die nog vergroot wordt door de zuiveringen die thans plaatsvinden.

De aanklachten tegen de beroeps-officieren berusten voornamelijk op gegevens, die de dienstplichtigen moeten verschaffen.

Gezien deze gespannen verhouding is in het leger een crisissituatie ontstaan, waarover het pas na vele jaren heen zal komen.

Het staat wel vast, dat de dienstplichtigen in hun verzet tegen de muiters beslist niet door de communisten werden geleid; zij hebben niet de minste rol gespeeld. Voornamelijk waren het jonge syndicalisten, vooral afkomstig van de CFTC, het Franse christelijke vakverbond, en jongelieden uit de JOG en de JAC, de christelijke jeugdbeweging van arbeiders en boeren, en op zeer veel plaatsen berustte de leiding bij de onder de wapens geroepen priesters of priester-studenten, die in het Franse leger gewoonlijk de rang van korporaal-chef krijgen. Een tekenend verhaal moge dit illustreren:

Tijdens de putsch werd bij een regiment ver in het binnenland, dat geen enkel contact met de muiters in Algiers had, op de kamerdeur van de kolonel geklopt en de korporaal-chef (een CFTC-man) komt binnen, gevolgd door een escorte van zes zwaar bewapende soldaten. Er volgt een onberispelijk militair saluut. "Mon colonel", zegt de korporaal-chef, "Bent U voor CHALLE of voor De GAULLE?" De kolonel begint woedend te schreeuwen. Zodra hij uitgeraasd is, wordt de vraag kalm opnieuw gesteld. De kolonel brult, dat hij er niets mee te maken wil hebben, maar dat CHALLE au fond toch eigenlijk wel gelijk heeft. "U bent in streng arrest", is het antwoord van de korporaal, die de kolonel naar zijn slaapkamer laat brengen en hem opsluit. Via de radio van de kolonel worden alle officieren opgeroe-

pen zonder wapens naar de centrale post te komen voor een dringende conferentie. Een voor een worden de officieren verhoord. Degenen die niet onvoorwaardelijk voor De GAULLE kiezen worden bij de kolonel opgesloten.-- Deze "arrestanten" hadden niets gedaan, zich alleen in antwoord op een vraag voor CHALLE uitgesproken zonder enige actie te ondernemen. Militaire straffen of tuchtmaatregelen tegen hen zijn onmogelijk. Zij blijven dus. De kolonel vraagt natuurlijk overplaatsing, maar zijn opvolger, die wellicht elders hetzelfde heeft meegemaakt, zal onmogelijk op goede voet kunnen komen met zijn manschappen.

Door dergelijke voervallen is een ernstige gezagscrisis in het leger ontstaan.

Een gunstig element is de figuur van de huidige opperbevelhebber AILLERET, geen gaullist maar een volbloed republikein in de gunstige zin van het woord en bovendien de eerste opperbevelhebber die duidelijke taal spreekt en er geen doekjes om windt. "Er is een flinke kans dat de OAS mij vermoordt", zo zei hij bijvoorbeeld, "Maar dat doet er niets toe. Na mij komt er een ander." Sinds de putsch hebben er geen incidenten meer plaats gevonden zoals voordien (kransen van generaals met "Voor hen die vielen voor Frans Algerije"; preek bij het graf van een gevallen soldaat "Wellicht zal blijken dat hij voor niets gestorven is"; oververhitte resoluties van verenigingen van reserveofficieren; opstandige artikelen in militaire publicaties. Dit alles komt op het ogenblik niet meer voor.

Het leger is niet zozeer opstandig als wel tot in de grond gedemoraliseerd, afgemat door de zigzagmethodes, die De GAULLE drie jaar lang gebruikt heeft. Het is namelijk nog steeds zo dat het leger afkerig blijft van de pure politiek. Als velen "aan politiek doen" is dat uitsluitend om Frans Algerije. Het omverwerpen van

de democratie of zelfs alleen maar van het huidige regime, daarvoor is de overgrote meerderheid niet te vinden, terwijl de overigen zo'n staatsgreep zien als een uiterste middel, dat men indien enigszins mogelijk niet moet gebruiken.

De kansen op een nieuwe putsch zijn op het ogenblik niet groot, zeker niet in Algerije zelf. De voortvluchtigen kunnen bepaald niet op de officieren in Algerije rekenen. Volgens hen zitten alle fatsoenlijke samenzweersers in de gevangenis, terwijl degenen die voor niets zullen terugdeinzen nog in vrijheid zijn. De voortvluchtigen vormen een zeer heterogene groep. SALAN is de gevaarlijkste, omdat hij verder kijkt dan alleen Frans Algerije en het gehele democratische regime wil opruimen. Maar in zekere zin is hij ook weer minder gevaarlijk dan de zeer populaire en gezaghebbende CHALLE daar men SALAN in legerkringen verafschuwt. Zelfs de vijf kolonels die met hem in "de maquis" zijn gegaan, staan zeer gereserveerd tegenover hem. Zij zien namelijk heel goed in dat de hoge officieren die in april de kat uit de boom gekeken hebben en in hun hart bereid waren met de putsch mee te doen - en dit waren er zeer veel - niets moeten hebben van SALANs politieke bijbedoelingen.

De voortvluchtigen worden in goed geïnformeerde Franse kringen als volgt gekarakteriseerd: JOUHOUE is een opgewonden standje, een onbenul, waar het leger niet het minste vertrouwen in heeft. GODARD is in wezen een politieagent, een groot expert in de "subversieve oorlogvoering". Men noemt hem wel een "oppositionele gaullist". Hij is gevaarlijk om zijn zojuist genoemde specialiteit. In legerkringen heeft men wel respect voor zijn bekwaamheid.

ARGOULD is bij de dertiende mei op de achtergrond gebleven, maar hij heeft steeds gepleit - en niet alleen gepleit - voor onmiddellijke executie zonder vonnis van mohammedaanse verdachten. Hij is wat men een "nationaal-communist" noemt. Dat wil zeggen, dat hij zich op de communistische methodes (Ho Chi Minh) inspireert om een fascistische dictatuur te verwezenlijken. GARDES is een nationaal-katholiek, die diepe bewondering voor de beruchte SAUGE (leider van de van Italië afgekeken maar in Frankrijk zuiver fascistische "Burgercomités") heeft. GARDES is ondanks zijn aplomb niet erg intelligent. Een zegsman vertelde onder meer, dat hij GARDES had uitgenodigd tezamen met een Dominicaan, oud-officier en avant-garde-katholiek. "Legt U mij nu toch eens uit, pater", zo vroeg GARDES, "hoe het mogelijk is dat God het communisme heeft toegelaten". Deze vraag spreekt toekdalen.

LACHEROY had tijdens de putsch de leiding over de afdeling voorlichting. Men denkt dat hij de auctor intellectuelis is van de strooibiljetten waarmee men op het ogenblik een intoxicatiecampagne voert. Hij is in hart en ziel een volgeling van de beruchte MAURRAS.

BROIZAT is een kolonel-filosoof, een soort monnik die verwarde taal spreekt over de noodzaak voor Frankrijk van een nationaal-communisme als dat wat ARGOULD wil. Terwijl ARGOULD de methodes toepast is BROIZAT de theoreticus.

Genoemde vijf zijn het er allen over eens, dat SALAN een "pauvre type" is.

Kunnen de voortvluchtigen dus niet op de officieren in Algerije rekenen, zij kunnen wel op de burgers in Algerije rekenen, vooral die van de OAS, die tot alles bereid zijn. De OAS is in kleine groepen georganiseerd, die elkaar niet kennen. Zij hebben verschillende

moordaanslagen gepleegd en zijn zwaar bewapend. Maar een putsch onder SALAN met alleen zulke "troepen" heeft weinig kans van slagen, temeer omdat "het leger" zeker niet zal aarzelen op burgers te schieten. De fameuze "eenheid van het leger" is dan immers niet in het geding.

Een putsch kan alleen slagen, indien deze van Frankrijk uit begint. In dit verband wordt gewezen op het feit, dat de 11de divisie, die uit Algerije naar Frankrijk is teruggekeerd, voor een groot deel uit de hoogst gevaarlijke parachutisten bestaat. Van die kant zijn wellicht onaangename verrassingen te verwachten. De divisie zal binnenkort in het supergaullistische Lotharingen worden gelegerd.

De belangrijkste voorwaarde voor het slagen van een staatsgreep is dat De GAULLE vermoord wordt. Deze aanslag zal worden gepleegd door "een communist". Het mes snijdt dan aan twee kanten: de moord is dan ook nog een Rijksdagbrand, die het mogelijk zal maken de repressie van de communisten en "hun helpers" op volle toeren te beginnen.

De "vacance du pouvoir" zal het leger er toe brengen het vacuum op te vullen, vermoedelijk op zijn Turks met de stellige belofte dat het maar voor zeer korte tijd zal zijn. Wie er dan mag de macht zal komen? Het hoogst genoteerd is nog steeds PINAY, die een geruststellende figuur voor de burgerij en ook voor het buitenland is.

Het zal echter in ieder geval wel "een zekere tijd" duren eer er een nieuwe poging zal worden gewaagd, vooral omdat al te veel luiers zich in april hebben bloot gegeven en onschadelijk zijn gemaakt.

De ontevreden wachten nu op "het vertrek van De GAULLE" of op een ernstige ontwikkeling die een

nieuwe gelegenheid zou geven om wat te doen, bijvoorbeeld het definitieve mislukken van "Evian" of een verdeling van Frankrijk in de Verenigde Naties. Slaagt de conferentie van Evian, dan betekent dit het einde van de oorlog. Als het leger daartegen gaat ageren, heeft het geen schijn van kans, noch bij het contingent, noch bij het Franse volk, noch in het buitenland. Maar een mislukking zou een enorme teleurstelling zijn voor het contingent en het Franse volk. De ontevredenheid zou opeens met sprongen stijgen. De "ingehouden" stakingen zouden losbarsten. Het leger zou kunnen zeggen: kijk nu maar eens waar De GAULLES politiek tenslotte toe geleid heeft. Het Franse volk zou niet enthousiast voor de muiters zijn, maar het zou in een staatsgreep berusten.

De GAULLE heeft nog veel gezag bij het Franse volk, maar de stemming kan onverwachts omslaan. Na de bevrijding was iedereen in Frankrijk voor De GAULLE, kort tevoren was vrijwel iedereen voor PETAÏN. Vooral als "Evian" mislukt, kan De GAULLES huidige populariteit opeens verdwijnen. Dan is er namelijk geen enkel uitzicht meer.

Resumerende: zonder nieuw feit van buitenaf zal er voorlopig geen nieuwe putsch plaats hebben. De ontevredenen of liever de gedemoraliseerden hebben geen leider (SALAN is uitgesloten) en geen troepen, omdat het contingent bijzonder waakzaam is. Er zijn natuurlijk de parachutisten, maar zij worden door de rest van het leger zo al niet veracht dan toch met buitengewoon grote reserve beschouwd.

Het meest waarschijnlijke nieuwe feit is een definitieve mislukking van "Evian". De vooruitzichten dat de hervatting van de conferentie ergens toe zal leiden, zijn niet hoopvol. Als dit pessimisme gegrond is en "Evian" mislukt, zal men er goed aan doen op alles voorbereid te zijn.